

УДК 336.145.2

К.П. Проскура, канд. екон. наук

Київський економічний інститут менеджменту, м. Київ, Україна

ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ ТА ЇХНІЙ ВПЛИВ НА ЕФЕКТИВНІСТЬ ПОДАТКОВОГО АДМІНІСТРУВАННЯ

Е.П. Проскура, канд. екон. наук

Киевский экономический институт менеджмента, г. Киев, Украина

ПРОБЛЕМЫ РАЗВИТИЯ ЭКОНОМИКИ УКРАИНЫ И ИХ ВЛИЯНИЕ НА ЭФФЕКТИВНОСТЬ НАЛОГОВОГО АДМИНИСТРИРОВАНИЯ

Kateryna Proskura, PhD in Economics

Kyiv Economic Institute of Management, Kyiv, Ukraine

PROBLEMS OF THE UKRAINIAN ECONOMY'S DEVELOPMENT AND THEIR IMPACT ON THE EFFECTIVENESS OF THE TAX ADMINISTRATION

Досліджено особливості адміністрування податків у кризовий та посткризовий період, розглянуто вплив стадії розвитку економіки на динаміку обсягів податкових надходжень та ефективність податкового адміністрування. Проаналізовано взаємозв'язок показників сектору публічних фінансів із показниками ефективності податкового адміністрування за такими групами показників: зміни доходів бюджету та податкових надходжень, динаміка дефіциту зведеного бюджету і загального обсягу державного боргу.

Ключові слова: податок, доходи бюджету, видатки бюджету, адміністрування податків, дефіцит бюджету, планування податків, податкова політика.

Исследованы особенности администрирования налогов в кризисный и посткризисный период, рассмотрено влияние стадии развития экономики на динамику объемов налоговых поступлений и эффективность налогового администрирования. Проанализирована взаимосвязь показателей сектора публичных финансов с показателями эффективности налогового администрирования по следующим группам показателей: изменения доходов бюджета и налоговых поступлений, динамика дефицита сводного бюджета и общего объема государственного долга.

Ключевые слова: налог, доходы бюджета, расходы бюджета, администрирование налогов, дефицит бюджета, планирование налогов, налоговая политика.

The paper deals with features of the tax administration in the crisis and post-crisis period, and the influence of the stage of economic development on the dynamics of tax revenues and efficiency of tax administration. An analysis of the relationship of the public finance sector indicators with indicators of the tax administration efficiency on the following groups of indicators is performed: changes in budget revenues and tax revenues, the dynamics of the consolidated budget deficit and the total national debt. The paper assesses the negative impact of the preferential taxation on the budget income's generation and proves the importance of planning in tax revenues as the main direction of the forecasting and analytic work of the tax authorities, increasing the efficiency of which should provide the growth of the tax revenues level of the consolidated national budget, and as a result, improving the state of public finances in general.

Key words: tax, budget revenues, budget expenditures, tax administration, budget deficit, tax planning, tax policy.

Постановка проблеми. Відновлення української економіки та подолання наслідків кризових явищ неможливе без побудови прогнозованої, ефективною та дієвою податковою системою. В нових ринкових економіках, якою сьогодні є і українська, виважена і збалансована фіскальна політика є одним із ключових факторів зростання виробництва, інвестиційної активності та зайнятості. Проте слід зазначити, що в умовах економічного спаду 2008-2009 років, коли саме фіскальні заходи мали стати одним із ключових інструментів антикризової політики, вітчизняна податкова система під тиском наслідків фінансово-економічної кризи та неадекватних економічних рішень Уряду сама перетворилася на джерело ризиків для відновлюваних процесів [1]. У такому контексті перед владою постає важливе завдання, від вирішення якого залежатимуть динаміка економічного зростання та якість структурних зрушень у середньо- та довгостроковій перспективі: забезпечити реалізацію стимулюючого потенціалу податкової політики з одночасним збереженням чи навіть посиленням її фіскальної ефективності. При цьому провідна роль відводиться підсистемі податкового адміністрування як інституту забезпечення досягнення відповідних поставлених завдань щодо акумулювання податкових надходжень до бюджетів різних рівнів та забезпечення реалізації відповідних векторів податкової політики держави.

Метою статті є дослідження впливу економічної ситуації в Україні на динаміку податкових надходжень та на ефективність податкового адміністрування та розроблення пропозицій щодо підвищення ефективності податкової політики в Україні.

Основні результати дослідження. Фінансово-економічна криза, яка спровокувала скорочення ВВП, падіння товарообороту, погіршення фінансових результатів діяльності підприємств та зниження доходів населення, звузила доходи бюджету [2].

На початку посткризового відновлення, в 2010-2011 роках, завдяки економічному зростанню вдалося призупинити процес поглиблення дисбалансів, що відзначилося у зростанні ВВП, доходів населення та прибутків корпоративного сектору, що, у свою чергу, стало наслідком збільшення доходів зведеного бюджету (майже на 15 % у 2010 р. порівняно з попереднім роком і на 30,4 % у 2011 р. проти рівня 2010 р.), що було забезпечено переважно за рахунок зростання податкових надходжень: обсяги ключових податків зросли на 22,7 % у 2010 р. порівняно з попереднім роком, а у 2011 р. – на 52,4 %, тобто більше ніж у 2 рази відносно 2010 р.; обсяги внутрішніх податків на товари та послуги у 2010 р. зросли на 7,5 % відносно попереднього періоду, у 2011 р. – на 2,1 % порівняно з попереднім роком; доходи від внутрішніх акцизів збільшилися у 1,8 рази (табл. 1).

Таблиця 1

Динаміка темпів приросту податкових надходжень у структурі доходів зведеного бюджету України, 2006-2011 рр., %

Показник	Роки					
	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Податкові надходження – всього	+27,2	+23,1	+15,1	-11,3	+12,0	+56,7
у тому числі:						
Податки на доходи, податки на прибуток, податки на збільшення ринкової вартості	+11,1	+31,1	+39,7	-31,4	+22,7	+52,4
Внутрішні податки на товари та послуги	+24,8	+37,1	+49,7	+0,9	+7,5	+2,1
Податок на додану вартість	+49,1	+17,6	+55,1	-8,1	+2,1	+50,7
Акцизний (збір) податок	+8,4	+5,3	+12,6	+3,7	+30,9	+9,4
Мито	+12,1	+16,2	+24,5	-47,0	+35,3	+22,3
Інші податки та збори	+27,3	+14,3	+13,9	+12,2	+30,4	+41,6
Всього доходів	+26,9	+25,8	+39,6	-9,5	+14,7	+30,7

Джерело: складено та розраховано автором на підставі оперативних даних ДПСУ.

Однак таке значне зростання обсягів податкових надходжень за вказаний період часу обумовлений не стільки загальноекономічними чинниками, скільки посиленням фінансового тиску на економіку, а також відповідними новаціями у сфері податкового реформування в цілому й податкового адміністрування.

Визначимо взаємозв'язок показників сектору публічних фінансів із показниками ефективності податкового адміністрування. Із всієї сукупності показників ефективності податкового адміністрування проаналізованих нами у роботах [3, 4], в даному контексті, нами були обрані такі показники:

- рівень погашення податкового боргу (сума погашення податкового боргу);
- рівень результативності податкового контролю (суми коштів, що надійшли до бюджету за результатами податкового контролю);
- рівень сплаченої пені відносно нарахованої (сума сплаченої пені за результатами податкового контролю).

На наш погляд, саме ці показники відображають зміну рівня ефективності податкового адміністрування у вартісному вираженні й беруть участь у формуванні основних показників стану сектору публічних фінансів. Досліджувати цей взаємозв'язок будемо по двох групах показників стану сектору публічних фінансів: зміни доходів бюджету та податкових надходжень як основної складової доходів бюджету (табл. 2) та дефіциту зведеного бюджету і загального обсягу державного боргу (табл. 3).

Таблиця 2

*Аналіз динаміки показників ефективності податкового адміністрування
у формуванні доходів зведеного бюджету України*

Показник	Роки					
	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Доходи зведеного бюджету, млн грн	171843,2	219936,5	297893,1	272967,1	314506,3	398553,6
Податкові надходження в доходах зведеного бюджету, млн грн	125794,4	161264,2	227164,8	208073,3	234447,8	334691,9
Погашення податкового боргу, млн грн	11453,9	8834,1	12052,4	5216,6	5063,0	8588,4
частка у формуванні податкових надходжень зведеного бюджету, %	9,1	5,5	5,3	2,5	2,2	2,5
Надійшло до бюджету за результатами податкового контролю, млн грн	2551,2	2964,5	3228,9	4882,8	5129,5	5194,7
частка у формуванні податкових надходжень зведеного бюджету, %	2,1	1,8	1,4	2,3	2,2	1,6
Сума сплаченої пені за результатами податкового контролю, млн грн	788,2	471,9	341,8	320,8	441,7	598,2
частка у формуванні податкових надходжень зведеного бюджету, %	0,6	0,3	0,2	0,2	0,2	0,2
Загальна сума додаткових надходжень за рахунок підвищення рівня ефективності податкового адміністрування, млн грн	18934,5	14785,3	20572,3	20127,8	28353,6	18246,9
частка у формуванні доходів зведеного бюджету, %	11,1	6,7	7,0	7,4	9,1	4,6

Джерело: складено та розраховано автором за результатами дослідження на підставі даних [www.ukrstat.gov.ua, www.minfin.gov.ua, оперативних даних ДПСУ].

Таблиця 3

*Аналіз динаміки показників ефективності податкового адміністрування
у фінансуванні дефіциту зведеного бюджету та державного боргу України*

Показник	Роки					
	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Дефіцит зведеного бюджету, млн грн	3776,6	9842,9	12502,0	35517,2	64265,5	23557,6
Обсяги державного боргу, млрд грн	66,12	71,3	130,7	227,0	323,5	357,3
Питома вага податкового боргу в дефіциті зведеного бюджету, %	206,7	64,4	73,2	33,1	25,0	37,1
Питома вага донарахувань за результатами податкового контролю в дефіциті зведеного бюджету, %	198,1	60,5	68,1	42,0	36,2	41,0
Питома вага податкового боргу в загальному обсязі державного боргу, %	11,8	8,9	7,0	5,2	5,0	2,4
Питома вага донарахувань за результатами податкового контролю в загальному обсязі державного боргу, %	11,3	8,3	6,5	6,6	7,2	2,7
Частка дефіциту зведеного бюджету, що могла бути профінансована за рахунок додаткових надходжень за рахунок підвищення рівня ефективності податкового адміністрування, %	501,3	150,2	164,5	56,7	44,1	77,4
Частка державного боргу, що могла бути профінансована за рахунок додаткових надходжень за рахунок підвищення рівня ефективності податкового адміністрування, %	28,6	20,7	15,7	8,9	8,7	5,1

Джерело: складено та розраховано автором за результатами дослідження на підставі даних [www.ukrstat.gov.ua, www.minfin.gov.ua, оперативних даних ДПСУ].

Як бачимо, за результатами розрахунків, наданих у табл. 2, ефективна робота у сфері адміністрування податків справляє значний вплив на формування податкових надходжень, і як результат, доходів зведеного бюджету країни. Так, у результаті активізації роботи з податковою заборгованістю, податковими органами забезпечувалися надходження у вигляді сум погашення податкового боргу платниками податків, частка яких у формуванні податкових надходжень зведеного бюджету становила аж 9,1 % у 2006 р., поступово знижуючись до 2,2 % у 2010 р., і у 2011 р. піднявшись до рівня 2,5 %. Крім цього, протягом аналізованого періоду, за рахунок підвищення ефективності податкового контролю, зростали суми коштів, що надійшли до бюджету за результатами податкового контролю: з 2551,2 млн грн у 2006 р. до 5194,7 млн грн у 2011 р., тобто майже удвічі. При цьому їх частка у формуванні податкових надходжень зведеного бюджету країни мала нестійку динаміку: мінімальне значення у 1,8 % зафіксоване у 2007 р., максимальне – у 2009 р. на рівні 2,3 %, у 2011 р. цей показник становив 1,6 %. Незначну роль у формуванні податкових надходжень відіграє показник суми сплаченої пені за результатами податкового контролю, але який, на нашу думку, не можна не враховувати, хоча його частка становить менше 1 % й протягом 2008-2011 рр. тримається на рівні 0,2 %.

З вищенаведеного можна зробити висновок, що досягнутий рівень податкових надходжень став можливим у результаті підвищення ефективності податкового адміністрування. Також можна розрахувати загальну суму додаткових надходжень за рахунок підвищення рівня ефективності податкового адміністрування, яка протягом аналізованого періоду, демонструвала нестійку динаміку: у 2006 р. вона становила 18934,5 млн грн, у 2007 р. зменшившись на 4149,2 млн грн до рівня у 14785,3 млн грн, у 2010 р. – 28353,6 млн грн, сягнувши свого максимального значення за зазначений період, але у 2011 р. зменшилася на 10106,7 млн грн (становила 18246,9 млн грн). Однак для нас більший інтерес представляє її частка у формуванні доходів зведеного бюджету України, яка також характеризується різноспрямованою динамікою у часі, зокрема: у 2006 р. – 11,1 %, у 2010 р. – 9,1 %, що на 1,7 % більше порівняно з попереднім роком, у 2011 р. значення цього показника становить 4,6 % проти 9,1 % у попередньому році (зниження на 4,5 %).

На цій основі можна зробити висновок, що додаткові надходження, що забезпечуються за рахунок підвищення рівня ефективності податкового адміністрування, відіграють значну роль у формуванні доходів зведеного бюджету країни.

За даними табл. 3. видно, що питома вага податкового боргу в обсязі дефіциту зведеного бюджету становить значну частку. У 2006 р. обсяги податкового боргу більше ніж удвічі перевищували обсяги дефіциту бюджету, тобто за умови ефективного адміністрування податкового боргу можна було у повному обсязі профінансувати дефіцит бюджету в цей період, другу частину спрямувати на підвищення рівня фінансування державних витрат, перш за все, соціального спрямування (частково про це йшлося у попередньому розділі роботи). У наступні періоди, зі зростанням розриву між дохідною і видатковою частинами бюджету, частка податкового боргу значно скоротилася: у 2007 р. – 64,4 %, у 2008 р. – 73,2 %, у 2009 р. зменшилася майже на 40% і становила 33,1 %, у 2010 р. – 25 %, у 2011 р. зросла на 12,1 % до рівня 37,1 %, що у загальній тенденції, може бути пояснено за рахунок активізації роботи податкових органів з податковою заборгованістю та значними надходженнями до дохідної частини бюджету сум з погашення податкового боргу. Аналогічна тенденція спостерігається щодо показника питомої ваги донарахувань в обсязі дефіциту зведеного бюджету країни, у 2006 р. майже удвічі перевищивши який, становив 198,1 %, поступово знижуючись у наступні роки до рівня 36,2 % у 2010 р., проте у 2011 р. зріс до 41,0 %. Тобто, стягуючи у повному обсязі суми донарахованих податкових платежів за результатами податкового контролю, можна було забезпечити фінансування дефіциту бюджету у вказаних частках у відповідні періоди, що є вагомим в умовах іманентного стану дефіциту державних фінансів.

Протягом аналізованого відрізка часу спостерігалось зростання боргового навантаження на бюджет. Обсяги державного боргу зросли у 5,4 рази з 2006-2011 рр., з 66,12 млрд грн до 357,3 млрд грн. При цьому питома вага податкового боргу в загальній сумі державного боргу мала спадну динаміку, становивши 2,4 % у 2011 р. проти 11,8 % у 2006 р. Аналогічну тенденцію продемонстрував показник питомої ваги донарахувань податкових платежів за результатами податкового контролю: 2,9 % у 2011 р. проти 11,3 % у 2006 р. Однак особливий інтерес представляє частка бюджетного дефіциту і частка державного боргу, які могли бути профінансовані за рахунок додаткових надходжень завдяки підвищенню рівня ефективності податкового адміністрування. Проведені розрахунки свідчать, що у 2006 р. бюджетний дефіцит міг бути перекритий у п'ятикратному розмірі, у 2007-2008 рр. додаткові надходження за рахунок підвищення рівня ефективності податкового адміністрування більш ніж у 1,5 рази перевищували обсяги бюджетного дефіциту, у 2009-2011 рр. цей показник становив 56,7 % у 2009 р., 77,4 % – у 2011 р., підвищившись на 43,3 % порівняно з попереднім роком.

Частка державного боргу, що могла бути профінансована за рахунок надходжень сум податків до бюджету в результаті підвищення рівня ефективності податкового адміністрування є меншою за попередній показник і характеризується спадною динамікою у кожному відповідному відрізку часу. Так, у 2011 р. вона становила 5,1 % проти 28,6 % у 2006 р.

Також, за результатами дослідження, видно, що об'єктивно має місце чинник, що справляє негативний вплив на формування доходів бюджету – втрати бюджету внаслідок пільгового оподаткування. Відповідна динаміка представлена в табл. 4.

Таблиця 4

Динаміка втрат бюджету внаслідок пільгового оподаткування, 2006-2010 рр., тис. грн

Назва податку	Роки				
	2006	2007	2008	2009	2010
Сума втрат бюджету – всього	9340970,5	12194117,1	16505816,8	18762851,9	24800803,9
з них:					
Податок на прибуток підприємств	488855,9	854120,6	1115176,1	1439799,9	1438685,8
<i>питома вага у загальній сумі втрат бюджету, %</i>	5,23	7,0	6,73	7,67	5,8
Податок з власників транспортних засобів	414,7	57173,1	60489,5	64849,4	67134,3
<i>питома вага у загальній сумі втрат бюджету, %</i>	0,004	0,46	0,36	0,34	0,27
Плата за землю	161990,2	190880,7	355953,2	460791,3	641434,1
<i>питома вага у загальній сумі втрат бюджету, %</i>	1,73	1,56	2,15	2,45	2,58
Податок на додану вартість	8686378,1	11084828,7	14965125,5	16788642,3	22643989,6
<i>питома вага у загальній сумі втрат бюджету, %</i>	92,99	90,91	90,66	89,47	91,30
Кількість отриманих пільг – всього, од.	55910	64029	63767	59522	63016

Джерело: складено автором на підставі оперативних даних ДПСУ.

Як бачимо, протягом аналізованого періоду, втрати бюджету внаслідок пільгового оподаткування зростають, що можна пояснити наявністю значної кількості пільг, отриманих платниками податків. При цьому найбільша питома вага у загальній кількості коштів, втрачених бюджетом протягом усього періоду, належить ПДВ. Так, за аналізований період цей показник у середньому становив 90 % сум втрат бюджету внаслідок пільгового оподаткування. Решта податків мають незначні частки, тобто не справляють вагомого впливу на рівень втрат бюджету. Хоча діючі в Україні податкові пільги можна

вважати економічно чи соціально обґрунтованими, постають питання щодо ефективності та раціональності використання вивільнених коштів по окремих статтях, оскільки бюджет країни недоотримує такі значні суми, які б могли бути спрямовані на виконання державою покладених на неї функцій.

Ще одним, на нашу думку, важливим показником ефективності податкового адміністрування, що впливає на формування податкових доходів зведеного бюджету країни, є показник планування податкових надходжень.

Одним з принципів податкового законодавства є фіскальна достатність – встановлення податків та зборів з урахуванням необхідності досягнення збалансованості витрат бюджету з його надходженнями. Важливим завданням податкової політики при цьому є застосування ефективної методики розрахунку очікуваних податкових надходжень до бюджету, що давала б можливість визначення їх достатності для фінансування бюджетних витрат та коригування адміністративних дій з боку контролюючих органів щодо забезпечення достатнього рівня податкових надходжень.

Методику визначення очікуваних податкових надходжень застосовують відповідні підрозділи Міністерства доходів і зборів, але ця методика має певні недоліки: планування суми податкових надходжень узгоджується з плануванням потреб бюджету у доходах, тобто не здійснюється попередній аналіз достатності очікуваних сум податкових надходжень для забезпечення планового рівня доходів бюджету; непрозорість розрахунків сум планових податкових надходжень, що здійснюються контролюючим органом; неможливість за результатами розрахунків оперативного розроблення і застосування адекватних методик, спрямованих на досягнення балансу між потребами бюджету у фінансуванні й очікуваним обсягом податкових надходжень. Натомість директивним способом спускаються виконавчим підрозділам планові обсяги податків, які вони повинні збирати за період, і встановлюється адміністративна відповідальність керівників підрозділів на невиконання плану.

У межах цього дослідження, пропонується формалізувати процес узгодження очікуваних сум податкових надходжень і планових потреб у доходах бюджету з урахуванням можливостей системи адміністрування податків.

Зупинимось на методиці розрахунку очікуваних податкових надходжень. При плануванні очікуваних розмірів податкових надходжень слід орієнтуватись не на динаміку та загальні тенденції зміни податкових надходжень за певний відрізок часу, як практикується податковими органами, а на розміри та динаміку податкової бази окремих податків. Такий підхід аргументується, перш за все, тим, що суттєво змінюються норми податкового законодавства, ставки податків, склад і розміри податкових пільг, крім того, змінюється економічна ситуація і рівень ділової активності податників податків. У такій ситуації податкова база є більш стабільним показником, ніж сума податку. Отже, більш доцільним є здійснювати розрахунок планових сум податкових надходжень, виходячи з бази оподаткування в розрізі окремих податків. Динаміка зміни бази оподаткування є більш інформативним показником, і, аналізуючи її, можна виключити вплив багатьох змін, що вносяться в податкове законодавство. У процесі здійснення податковими обліку платників податків формуються бази даних відносно кількості зареєстрованих платників податків, обраної платниками системи оподаткування, сум податкових надходжень та стану сплати ними узгоджених податкових зобов'язань. Ми пропонуємо здійснювати розрахунок очікуваних податкових надходжень у розрізі окремих податків, як середньозваженого розміру бази оподаткування основних бюджетоутворюючих податків за певний період часу (наприклад, 5 років). При цьому для отримання співставних даних, слід враховувати інфляційні процеси і приводити податкові бази податків, для яких застосовуються відносні податкові ставки, в цінах базового року. Представля-

ється доцільним здійснювати планування за основними бюджетоутворюючими податками та зборами, до яких відносяться: податок на прибуток підприємств, податок на додану вартість, акцизний податок, податок на доходи фізичних осіб. Щодо інших податків та зборів, їх надходження формально будемо визначити, виходячи з очікуваної частки їх надходжень в бюджет.

Для розрахунку очікуваної суми податкових надходжень пропонуємо застосовувати такі параметри в розрізі обраних для розрахунку бюджетоутворюючих податків:

- кількість зареєстрованих платників податку, для якого здійснюється розрахунок, з них – тих, хто знаходиться в активному стані;
- об'єкт оподаткування;
- середньозважений розмір податкової бази за певну кількість періодів, скоригований на відповідний індекс інфляції (зведений до цін базового року);
- ставка податку, що буде застосовуватись у плановому періоді;
- сума очікуваних податкових надходжень у плановому періоді.

Важливим етапом процесу планування податкових надходжень є порівняння їх очікуваних показників з плановими розмірами доходів бюджету, що фактично діючою в Україні методикою не передбачено. Можливість і ефективність цього зіставлення ускладнюється тим, що розрахунки планових показників здійснюють різні державні органи: планування доходів бюджету входить до завдань Міністерства фінансів, а планування податкових надходжень здійснює Міністерство доходів і зборів. При цьому не існує ефективного механізму обміну такими даними між двома контролюючими органами. Відсутність аналізу відповідності планових податкових надходжень і планових доходів бюджету виключає можливість застосування оперативних заходів при адмініструванні податків щодо усунення такого роду невідповідностей. Представляється доцільним зосереджувати всі розрахунки в межах одного контролюючого органу.

При виявленні недостатності податкових надходжень для фінансування (а об'єктивно така ситуація буде складуватися завжди), має спрацювати механізм, спрямований на підвищення рівня податкових надходжень. Даний механізм є доцільним реалізовувати, в тому числі, і через систему адміністрування податків. Слід зауважити, що згаданий механізм ні в якому разі не повинен передбачати посилення фіскально-адміністративного тиску на платників. На нашу думку, його основними важелями мають бути: аналіз схем ухилення від оподаткування та реалізація контрольних заходів щодо їх руйнування. У випадку ж недостатності законодавчо встановлених повноважень, слід активізувати законотворчий процес.

Висновки. Таким чином, проведений аналіз зв'язку ефективності податкового адміністрування й основних показників стану публічних фінансів, дозволяє стверджувати, що податкове адміністрування загалом і у розрізі окремих своїх показників має вагомий вплив і відіграє значну роль у формуванні доходів зведеного бюджету країни, надає можливість скорочення розриву між дохідною і видатковою частинами бюджету, часткового фінансування державного боргу країни за рахунок додаткових надходжень за рахунок підвищення рівня ефективності податкового адміністрування.

Протягом аналізованого періоду урядом проводилася жорстка політика щодо стабілізації стану державних фінансів, спрямована на консолідацію видатків і подолання накопичених дисбалансів. Така політика виявилася раціональною та економічно обґрунтованою, дала змогу стабілізувати стан системи державних фінансів, нівелювати ризики затримки фінансування зовнішніх і внутрішніх зобов'язань, зменшити дефіцит державного бюджету й уповільнити темпи зростання державного боргу. При цьому, як було показано у ході дослідження, значна роль відводилася підсистемі податкового адміністрування, підвищення ефективності якого за відповідними напрямками, дозволило

підвищити рівень податкових доходів зведеного бюджету країни у відповідні періоди. Також виявлено можливий потенціал податкового адміністрування щодо фінансування дефіциту бюджету та державного боргу. Оцінено негативний вплив на формування доходів бюджету втрат бюджету пільгового оподаткування та доведено важливість планування податкових надходжень як основного напрямку прогнозно-аналітичної роботи податкових органів, підвищення ефективності якого має забезпечити зростання рівня податкових доходів зведеного бюджету країни, й у підсумку, покращення стану державних фінансів взагалі.

Список використаних джерел

1. *Забезпечення фінансової стабільності в Україні в умовах посткризової економіки* / Я. В. Белінська, Д. С. Покришка, О. О. Молдован [та ін.]. – К. : НІСД, 2011. – 88 с.
2. *Бюджетна політика в Україні в умовах ризиків сповільнення економічної динаміки : аналіт. доп.* / О. О. Молдован, С. О. Біла, О. В. Шевченко, М. О. Кушнір [та ін.]. – К. : НІСД, 2012. – 80 с.
3. *Проскура К. П.* Оцінювання ефективності податкового адміністрування в умовах посткризового розвитку / К. П. Проскура // Науковий вісник Чернігівського державного інституту економіки та управління. Серія. Економіка : збірник наукових праць, 2012. – № 4(16). – С. 186-192.
4. *Проскура К. П.* До питання методики оцінювання ефективності податкового навантаження / К. П. Проскура // Актуальні проблеми розвитку економіки : науковий збірник / [за ред. І. Г. Ткачук]. – Івано-Франківськ : Вид-во Прикарпатського національного університету ім. Василя Стефаника, 2013. – Вип. 9, т. 1. – С. 38-43.
5. *Післякризовий розвиток економіки України: засади стратегії модернізації* / Я. А. Жаліло, Д. С. Покришка, Я. В. Белінська, Я. В. Бережний [та ін.]. – К. : НІСД, 2012. – 144 с.
6. *Економіка України після кризи: орієнтири стратегічних реформ* / Я. А. Жаліло, Д. С. Покришка, Я. В. Белінська [та ін.] ; за ред. Я. А. Жаліла. – К. : НІСД, 2010. – 104 с.